Erhvervsjuridisk Tidsskrift 2010.75

Rikke Søgaard Berth & Britt Vonger: Kommunale aktieselskaber, 1. udg.

Af Advokat Thomas Ryhl, MAQS Law Firm

Thomson Reuters, 2009, 206 sider

Der er i de seneste par år blevet oprettet et stort antal kommunale aktieselskaber, blandt andet fordi den nye vandforsyningslov forpligter alle kommuner til at udskille vandforsyningen til aktieselskaber. Også spildevandsbehandling, affaldshåndtering, erhvervsudvikling, trafik og andre aktiviteter lægges stadigt oftere i aktieselskabsregi, og med lov nr. 548 blev der i 2006 taget skridt til at gøre udskillelsen af kommunale aktiviteter i aktieselskaber enklere og mere tiltrækkende. Det er således et erklæret mål for lovgiver, at markedsgørelsen af opgaver, der hidtil har været varetaget i kommunalt regi, kan og skal lettes gennem etableringen af flere aktieselskaber med kommunalt (med-)ejerskab.

Den selskabsretlige litteratur spænder vidt, og der er også skrevet meget om udbudsreglerne, statsstøttereglerne, forvaltningsretten og kommunalretten. Det er dog først med denne bog, at de komplekse regler, der gælder for kommunale aktieselskaber, er samlet i et enkelt værk. Et værk, der trods sit beskedne format og sin meget overskuelige opbygning byder på en særdeles grundig behandling af stort set alle tænkelige juridiske emner, der kan blive aktuelle ved overvejelser om og drift af et kommunalt aktieselskab.

Bogen er opbygget, så den kan fungere som en lettilgængelig håndbog, og er af samme grund med omhu formuleret så præcist og kortfattet, at også ikke-jurister vil kunne finde god vejledning i de mange tvivlssituationer, der let kan opstå i og omkring et kommunalt aktieselskab. Bogen er således oplagt læsning ikke blot for de jurister og revisorer, der rådgiver kommuner og andre aktionærer i kommunale aktieselskaber, men også for alle direktions- og bestyrelsesmedlemmer i et kommunalt aktieselskab, ligesom de fleste leverandører, kunder og andre medkontrahenter vil kunne have stor nytte af en række opslag i bogen.

Det meget brugervenlige sprog og de mange overskuelige lister og velvalgte eksempler, der på bedste vis illustrerer de vigtigste regler, har dog ikke frataget bogen sin karakter af klassisk juridisk lærebog: Selv den mest erfarne advokat eller kommunalretsekspert vil i bogens kortfattede, men informationstunge fodnoter og registre kunne finde henvisninger til vigtige retskilder, der ellers let kunne være overset. Ikke blot er de sædvanlige kilder til belysning af kommunal-, selskabs-, konkurrence- og udbudsretlig praksis inddraget, med henvisning til såvel konkrete domme som administrative afgørelser; også vejledninger, rapporter og anbefalinger fra en lang række forskellige ministerier, styrelser og private organisationer er inddraget, ligesom svenske, norske og EU-retlige erfaringer bruges til at give et bredere perspektiv end tilsvarende håndbøger som regel magter. Dertil kommer et stort antal links til websites, som ikke vil kunne findes ved de mest oplagte søgninger på centrale selskabs- eller kommunalretlige begreber.

Bogens titel er velvalgt og dækkende. Bogen fokuserer på såvel de juridiske problemstillinger, der er forbundet med etablering, drift og salg af kommunale aktieselskaber, som på den proces, der skal gennemløbes ved etableringen af sådanne selskaber.

Bogen er således opdelt i seks kapitler, der hver beskriver alle tænkelige aspekter af en given fase i selskabets liv. Efter et indledende kapitel, der grundigt behandler baggrunden for kommunale aktieselskaber og alternativerne hertil, følger derfor et kapitel om de overvejelser, der meget gerne skulle gøres allerede inden etableringen af et kommunalt aktieselskab. Der redegøres kortfattet, men præcist for bl.a. de komplekse regler om kommunal opgavevaretagelse, for hjemmelsgrundlaget og konsekvenser heraf, for ejerandelsreguleringer og for også de uskrevne regler om kommunernes køb af ydelser fra egne aktieselskaber, ligesom f.eks. de skatte-, moms- og afgiftsmæssige konsekvenser af selskabsformen behandles.

I kapitel 3 er selve etableringen af det kommunale aktieselskab i fokus. Kravene til et forsvarligt beslutningsgrundlag behandles indgående, suppleret af en nyttig huskeliste, og der gives både en række formelle anvisninger og meget praktiske råd, f.eks. om vigtigheden af og formen for tidlig medarbejderinddragelse i beslutningsprocesserne. Også de særlige krav, det kommunale (med-)ejerskab medfører for vedtægter og aktionæroverenskomst, for bestyrelsesvalg, for medarbejderoverførsel og for overførsel af såvel forpligtelser og rettigheder i øvrigt behandles kortfattet, men grundigt.

Kapitel 4 fokuserer på selskabets drift. Ikke blot rammerne for den påtænkte opgaveudførelse, men også den potentielle konflikt mellem hhv. kommunalfuldmagten, de særlige selskabsretlige - og specifikt kommunalselskabsretlige - regelsæt, udbudsregler og statsstøtteregler berøres, ligesom de relevante regler for indkøb, låneoptagelse, regnskabsaflæggelse og revision gennemgås. Der er endvidere fundet plads til et særdeles nyttigt afsnit om informationspolitik, offentlighed og åbenhed, ligesom alle tænkelige aspekter af livet som bestyrelsesmedlem og medarbejder i et kommunalt aktieselskab er behandlet.

I bogens kapitel 5 behandles så kommunens mange roller i forhold til et kommunalt aktieselskab. Kommunen vil skulle optræde både som ejer, som myndighed og som medkontrahent, og skal samtidig undgå beskyldninger om statsstøtte, magtfordrejning og ulovlig instruktion af kommunalt udpegede bestyrelsesmedlemmer. Det kræver et grundigt kendskab til en lang række særlige regler og de hensyn, der ligger bag, og bogen formår på bedste vis at redegøre for alt dette på overskuelig vis, uden at forfalde til patentløsninger eller forenklinger. Det er ikke let at finde den rette balance mellem ledelsens oplysningsret og oplysningspligt i forhold til den kommunale ejer, men med bogens sobre diskussion af de hensyn, der må indgå ved afvejningen, er man både som nyt og erfarent ledelsesmedlem godt klædt på til selv at tage stilling til sin egen situation.

I kapitel 5 berøres også en række andre i dagligdagen meget vigtige aspekter som grænserne for kommunal sekretariatsbetjening af et kommunalt aktieselskab, fastsættelsen af vederlag for ledelsen og for udlånte kommunalt ansatte, kommunens daglige tilsyn med selskabets økonomi og mulighederne for at modtage udbytte, ligesom der er en vigtig - og god - diskussion af kravene til en kommunal ejerpolitik.

Kapitel 5 behandler endvidere de mange praktisk vigtige facetter af den kommunale (med-) ejers rolle som selskabets kontraktspart, og kapitlet afsluttes med en gennemgang af de farer, der lurer, når kommunen ved siden af sin rolle som ejer skal iagttage reglerne om personlig og kommunal habilitet, akt- og sagsindsigt, tilsynet med kommunernes selskabsdeltagelse, myndighedstilsyn og borgernes klageadgang.

Det afsluttende kapitel 6 handler om helt eller delvist salg af et kommunalt aktieselskab. For overskuelighedens skyld behandles alene de situationer, hvor salget foregår som en aktieoverdragelse, og hvor en enkelt kommune er eneejer af det kommunale aktieselskab, og der vil derfor for salgsvante rådgivere ikke nødvendigvis være meget nyt at hente i lige dette kapitel, så længe de særlige regler om gennemsigtighed i forvaltningen og modregning af salgsprovenuet fra visse selskaber i bloktilskuddet huskes.

Copyright © 2010 Thomson Reuters Professional A/S

Samlet er dog ingen tvivl om, at bogen er uomgængelig læsning for alle, der beskæftiger sig med kommunale aktieselskaber, eller for den sags skyld med andre kommunale selskaber. Det mærkes på hver eneste side, at forfatterne som hhv. erhvervsadvokat med en fortid som justitsministeriel embedsmand og kommunalretlig forvaltningsekspert med en fortid i Konkurrencerådet selv har arbejdet med alle de mange aspekter, der så grundigt behandles, og nu begge må regnes blandt de førende eksperter i kommunal selskabsdrift. De føler for stoffet, og formår at formidle deres egen store indsigt på fineste måde. En imponerende bedrift!

Copyright © 2010 Thomson Reuters Professional A/S